

ГІАЛИЙ ТІАРА ХЪАЛ
ГалгІайчен бахархой хыйхаб, зІамага архитектурни кеп йолча суртий яхье дакъа лаца

10

САКХЕТАМА БОАРАМ
Халкый кулгаговзалех йола фестиваль хургья вай республике

9

СЕРДАЛО

№48 (12575)
ОагІой бутт,
15 ди, 2022 шу

Газет арадувл 1923-ча шера
бекарга бетта 1-ча дийнахъа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Знак почета»
яха орден
еннай

WWW.SERDALO.RU

ГІАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

ЮКЪАРЛО

ГалгІайчен бахархоша Іаьдалга яздар а шоаш тІабахкар а дикагІа теркалдергда

2

ГІАЛИЙ ТІАРА ХЪАЛ

ГалгІайчен Шолжа-Шахьар тІа 55% хиш цендеш йола гІишлош хьалгъый

4

БЕРИЙ ДУНЕ

Даьхенна хетадаь сурташ кхеллар дешархоша

5

Самое крупное по числу участников мероприятие (в разных точках сразу 26600 добровольцев вышли убирать берега водоемов)

ЭКОЛОГИ

Вай республикера 26 600 саг араваьлар хишта юхе лостам бе

6

СОВГІАТ

Вайцигарча Россе почтан хьакимашца вІашагІкхетар хилар

7

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

www.serdalo.ru

Халкъа новкъостал
Тема доакъашхошта гІо дир

3

Хьаькъал
лу моттиг

ГалгІайчен йоккхагІйолча юрта,
2023 шера 504 бера лаьрхІа ишкол хьалгьергья

8

Турпалхой Ди дездеш

Султиганькъан Йоакъап

Келаматанькъан Махьмуд-Габлас белгалдир, мехка турпалхой эггара халагча хана, мах баь варгвоацаш, доккха ггулакх кхоачашдеш, Росси лораеш, лавьтаб аьнна.

«Тахан вай дездеш дар Давьхен турпалхой ди да. Укх дено чулоац, тайп-тайпарча ханашка вай мохк лорабеш, шоашта тIадежа декхараш дизза кхоачашдеш, лавьта эздий къонахий! Вай къаман массахана хиннаб, цун сий доаккхаш, яхь лораеш, дуккханешта масал луш бола турпалхой. Эггара халагча йолча хана, шоай къонахчал гойташ, кхебаьрий юхь кIайеш лавьтаб уж.

Вайна тIехьа дукха толамаш да! Советски Союза турпалаш болаш баьхьаб Оздой Мурад, Къоастой Ширвани, Малсаганькъан Ахьмад, Овшанькъан Руслан, РФ турпалхой хиларца белгала ба Осканькъан Сулумбик, Евкуранькъан Ювназ-Бек, Къоастой Абуубукар, Келаматанькъан Галихан, Налганькъан Руслан, Котанькъан Ахьмад, Къоастой Абуубакар, Хамхой Адам, Гарапханькъан Марем. Вай къаман геттара лоархIаме цIераш я уж! Таханарча дийнахьа Украинерча тIема юкье, деналах ца бохаш, вай къаман сий лорадеш, латт вай кагий нах.

Уж ба Давьхен сий лораду къонахий! Уж хиларах доаккхал де деза вай массане. Аз давькъалабувц укх денца, Давьхен ггулакха мел лавьттараш! Иразе, давькъала хилба вай мохк!», — аьлар ший къамаьла юкье республикан кулгалхочо.

ГIалгIайчен бахархоша Габдалга яздар а шоаш тIабахкар а дикагIа теркалдергда

Султиганькъан Йоакъап

ГIалгIайче, моттигерча вахара боарам Галашбара юкьеяхарах, хьалхарчул сихагIа теркалде лерхI бахархой Галалга кхайкар, аьлар «Сердало» газетага мехка министрий кабинета кепайоозонца бувзам лоаттабеча болхлоша.

«Сихача инициатива агентство (АСИ) дIайоалургья

ГIалгIайчен доазон тIа моттигерча вахара боарам тоабе.

Из лаьрхIа я вай бахархой вахара хьалаш лакхде, цу хьакьехьа беш болча балха уж разза бе», — йоах хьабайтача хоамо.

ДIахьош болча балха дикал вай мехка ГIолла лакха хилията лаьрхIад, из болх лелабераша хьалхадоккх, вахара хьалаш тоадара хила дезараш, чудоагIараш фуд. Цу балха тIа хьалхарча декхарех цаI да, ва-

хара хьашташ кхоачашдеча нахIа а хIара сага а юкьера бувзам цхьалха хилийтар.

Этгача вахара хьалашка хьежжа, деш дола новкъостал а гуш хила деза.

Паччахьалкхен таронаш юкье а йоахаш, наьха вахара хьал тоадара тIаберзабаь болх атгачабаккха беа, цхьаккха хаттар кьайлагIордоацаш, кьаьгга хила деза ггулакх. Цу юкьейоагIаш я могаш доацача

берашта новкъостал де оттаяь программа а.

Царех хIара каьхато дIадехар кхоачашдара Российски Федерацие массе мийнге хургба из болх ховш бола нах, цар мах бергба цу лостамагIа массанахьа деш долча хIаман.

Вахара кердадараш юкьедахара шоаш кийча хилар хьахайтад вай мехкарча 35 моттиго. ГIалгIайче хIанз дIайоалулун я.

Укх шера баьча балхах дийцар республике

Мартина Гагиева

Укх шера баь болх тохкаш хилар вай мехка доал ду урхалле.

7000 эзар сага ггулкахьа хьежар из. Вахара

оагIонашца бувзабена 32 тайп-тайпара тохкам бир, 3840 сагага хоаттам беш, 120 хоам бенача моттигашка хьежар. Укх шера хIара шахьара, юрта кулгалхоша вахара оагIонашца ювзаена шоай аккаунташ хьай-

ийллар. Нахаца бувзам лелабеш, эггара чIоагIа белгалдаьлар кхо хIама: хьалхарча моттиге эттар вакцинаци, коронавируса духьала дарба дар. ШоллагIча моттиге латт кхьаь шергара ворхI шерга кхаччалца долча бе-

рашта ахча телара ггулакх.

Йоккха моттиг дIалоацаш хилар машенаш лелача наькьашца дувзаденаараш. Менеджментага ГIолла хьокха оттайир наха дагадоахкача хаттарех йола пхи моттиг.

Царна юкьера 3409 хат-

тар наьха вахара хьалашца дувзаденна да, 894 — вахача эша ГIо лоаттадарца, 551 — наькьашца хоттаденна, 351 — дешара моттигашта хетадаь, 350 — вахара хьал тоадара бувзам болаш.

ГIалгIай мехка хьадийллар «Украинерча лаьрхIа йолча операце турпалаш» яха хьажар

Даьхе лораш, шоай са ца кходеш латаш хиннача майрача бIухой-турпалхой сийна оагIой бетта бархIлагIча Денца дувзаденна, Малсагань-къан Тухана цIерагIча мехктокма музее, суртанча йолча Сухорукова Еленай хьажар хьадийллар.

«Украине дIахьоча лаьрхIа операце Турпалхой» цIи йолаш да из хьажар», — яхаш, хоам бу «Сердало» газета корреспондента.

Цига наха гургба 50 тайп-тайпара чулоацам бола болх. «Цун сурташта юкье да, вай ханарча бокьонца турпалхой, Россе бIухой сурташ, царех дукхагIбараш тахан вайна юкьера дIакъастаб, Украинине лаьрхIа йола операце дIахьош», — дувц музее болхлоша.

Цу майрача бIухошта юкье итташ вай мехкара лорбой а ба, цар цIераш йовзаш я халкьа а ерригача Россе исторен оагIонашта а.

Тема доакъашхошта гIо дир

Султиганькъан Йоакъап

Украинерча тема юкье дакъа лоацаш болча вай кагийча наха новкъостал деш, хIамаш яхьийтар. Укх бетта царна хьожаяча массехк тонн йолча камаза гIа да, вай мехка хьадаь тайп-тайпара мерза даараш, иштта царна эшаргбола гIирс.

«Тема доакъашхошта къамал даь, царна дукхагIа эшаш йола хIамаш яр оаха гульярш. Республикан хьал тоадарах йолча къаман

фондера ахча да из беркате гIулакх чакхдаккха гIо даьр. Вай кагийча наха хьахьекхад, шоай денал, яхь, сий! Къаман бизза къонгаш болаш, шоашта гIадехка декхараш кхоачашдеш, боакх уж», — аьлар ший къамаьла юкье Мехкдас Келаматанькъан Махьмуд-Иаьлас. Иштта цо белгалдир, вай къаман дуккха бIухой эггара лакхагIйола мейдилгаш яла мегаргIолаш, шоаш дIахьекхарех ба, аьнна.

«Техан вайх хIаране декхар да, уж нах мел эшача хIаманца Iалашбар. Вайгара

йIовхал, безам эшаш денош да царгардараш. Вайна шоаш дагабоакхилга ховргдолаш, кхаста деза вай дерригаш», — аьлар республикан кулгалхочо.

Тема доакъашхой оагIув хьаллоацаш да бераш

ГIаздананькъан Ахьмад

«Вай цхьана да» яхача ерригача Россе берашта, кагийхошта юкье дIахьош болча болама юкьерча «Са мехкара турпалхо» оалача кердача проекта кхача йиш хургья вай мехкарча дешархой. Проект кхеллай, Украинерча тема юкье болча бIухой оагIув хьаллаца дагахьа. Берий аьттув ба шоай начIал гойта. БIухошта лаьрхIа байташ, иллеш кхолларгда цар.

«ХIара бера аьттув ба Темхочунга каьхат яздарал совгIа, цун турпала денош дувцаш шийгара байт, илли язде. Ше яздаь дог ураоттадеш дола, Даьхенцара безам бувцаш дола дешаш тема корреспондентаца, тема доакъашхошунца дIаала йиш хургья цун. Цу болама юкье-водаш, социальни оагIонашка ший байт, илли Иочуоттаде деза; ВайЦхьана, ВайЦхьана-Бераш, СаМехкараТурпалхо яха белгалонаш увттаеш. Йо-азош эрсий меттала даь хила деза», — дийцар тха газетага дешареи Иилмани министрствон болхлоша.

ГIалгIайче хургда паччахьалкхен филармоне, бIухой хьаллоацаш, луш дола концерт

ГIалгIайче оагIой бетта ткъоалагIча дийнахьа Хамхой Ахьмада цIерагIча Паччахьалкхен филармоне артистий концерт хургда, тIем гIа баха вай бIухой хьаллоацаш, — аьлар «Сердало» га-

зетага из лоархIаме хIама де лерхIараша. «Концерт дIахьоргда Ньасарерча культуран ЦIагIа.

ДIадолалургда 15 сахьат даьлча. Цига хьажа безам барий

таро хургья Пушкински карта билеташ Iалашде», — йох хоамо.

Концерта керттера декхар да, Украинине тема операце дIахьош болча бIухошта новкъостал дар.

«Концерте дакъа лоацаш хургба республике цIихеза ар-

тисташ: Налгананькъан Лема, Йовлой Хьава, цар а цар новкъосташа а шоай начIалца гIадбугаргба Даьхе лораш», — аьлар Пушкински карта говзанчас Султигананькъан Ахьмада.

4 ГІАЛИЙ ТІАРА ХЬАЛ

ГІалаш латтача Цхьоре болх ДІаболабаьб

Султиганакъан Йоакъап

ГІалаш латтача Цхьоре боккха болх ДІаболабаьб. Іаьржа денача хиво цхьаццайола моттигаш йохаьяр цига. «Хин гонахьара бердаш чІоагІдаро тІехьа тІайоагІача хана, геттара дукха догІаш эттача а, из моттиг кхы толхаергьяц, аьнна хет.

Цу тайпара болх цига хьалхара беш ба», — йоак хоамо. Цига тІахьожам беча болхлоша яхачох, дукхагІа толхадаьрш да малхара кашамаш. Белгалде деза, уж моттигаш лорae аьнна маьлха батареяшца болх беш йола камераш оттаьлга. ХІанзчул тІехьагІа ГІалашта зе де эттар ше ма варра гуш хургва.

ГІалгІайчен Шолжа-Шахьар тІа 55% хиш цІендеш йола гІишлош хьалъяьй

Султиганакъан Йоакъап

ГІалгІайче йистедала доахк Шолжа-Шахьаре хиш цІенду гІишлош хьалъяра балхаш, 55 процентага кхоачаш, из болх йистебаьннаб ала йиш я, аьлар «Сердало» газетага вай мехка гІишлош еча Министерствос.

«Уж гІишлош хьалъеш я» РФ нах баха моттигаш тоаяр» яха программа кхоачашъеш», —

аьлар из хьалъераша.

Цу тайпара гІишлош хиларо таро хулийтаргья, експерташа яхачох, мехка хьалхашка латта Іаламца дувзаденна дешаш кьоастаде.

ГІишлонхоша йоак, хьалъеш йола хиш цІендара моттиг низ болаш хургья дени буси хин 16 эзар куб. метр чакхьяккха, цо ДІалоаца моттиг я 6,5 гектар. Иштта гІишлонхой балха юкьедоагІа коллектораш хьалъяр а, цар ДІалоацаргья 20

километр, Іайна латташ дола хиш хьаоза насосаш оттае лерхІ.

Муниципальни объект ДІачуяла лерхІ, 2024 шу чакхдоалаш.

ГІалгІайчен бокъонаш лораераша къайлагІа ДІаехка йоакха наркотикаш гучаяьхар

Султиганакъан Йоакъап

ГІалгІайчен Илдарха-ГІалий тІарча бокъонаш лораераша къайлагІа ДІаехка йоакха наркотикаш гучаяьхар, дукха ха йоацаш лаьцача сага ДІаехка хиннаяр уж, аьнна хоам бир «Сердало» газетага ГІалгІай республикан бокъонаш лораераша.

«Шахьарерча полице болхлошта, шоай болх ДІахьоча хана, корайир ДІаелла йоаллача героина 0, 87 грамм, из ДІалочкьяьяр ши урам вІашагІхетача моттиге», — аьлар республикан МВД болхлоша.

Уж наркотикаш лелаеш хиннача сага духьала уголовни гІулакх хьадийллад, из ДІахьожававь нах лаьца боаккача моттиге.

Республикера урамаш тоадеш латт

Султиганакъан Йоакъап

«Фусамаша шахьар тІара вахари» яхача къаман проектага ГІолла, вай мехкара урамаш кердача, хозагІа куца тІа доладу.

«Цу беркатеча проекта новкъосталца, 2017-ча шера денз, МагІалбике 28 гІалий тІареи 7 нах бахача юхереи моттигаш тоаяьй, дикка кулг тохаш. Дукха ха йоацаш, тоабир Ильича цІерах бола урам. Цига бил-

лар 580 метрага кхоачаш керданикъ, еррига моттиг сийрдай-оаккхаш дикагІйола лампаш егІар», — аьлар тха газетага шахьара администрацен болхлоша.

Хьоахаде деза, цу къаман проекте ГІолла укх шера Илдарха-ГІалий тІара Пушкина, Градусова, Заьзганакъан оалаш дола урамаш довзаргдоацаш эргадаьхад, аьнна. Машенашта, ГІашлошта наькъаш дехкаш, лампаш оттаеш, ДІабихьар из болх.

ГІалгІайчера 75% нах ловш ба шоай доолахьарча ціеношка баха

Султиганькъан Йоакъап

ГІалгІайчен бахархошта юкъе «Сердало» газето даьча хаттараша хьахьекхар, 75% бахархой шоай доолахьарча ціеношка баха ловш хилар.

Регионе ГІолла хьайцача, гуш да дукхагІбола нах шоай ціеношка баха ловш хилар лакха долга. ХІара бетта наха юкъе хаттараш деш дІахьоча балха гуш да, шоай доолахьара фусам хилча, дуккха вахарца дувзадена декхараш кхоачаьде аьттув дикагІа хилар.

Цу хаттарашта жоп луш хиннача 80% наха белгалдеш хиннар дар, шо-шоай ціагІа хьоалчагІа деш, гІалгІай Іадаташ лорадеш, ресторанаьшка нах ца а кхувлаш, вай даьй хана денз хьадоагІа гІулакх лертгІа дІахо дІадахьа дезаш хилар. Иштта дале а, цьабараша белгалду ресторане хьоалчагІа дар а харцаьха хІама дац, яхаш.

Иштта 30% наха белгалдеш хиннар дар, квартираьшка е хий, е свет йоацаш, е лифт болх беш доацаш моттигаш нийслуш хилар.

Ший доолахьарча ціагІа вахаш хилча, цу тайпара халонаш хургьац, хилча а уж сел Іаткъаш хилац ціайшца ювзаеннача моттигашта.

Вахар довзачар яхачох, Іан замалахьа е гурахьа ший ціа долча наха аттагІа хул, бакьда бІаьсти е аька гІаденачул тІехьагІа шоай ціенош хилар ловш бола нах кІезигагІа хул.

Даьхенна хетадаь сурташ кхеллар дешархоша

ГІазданаькъан Ахьмад

«Даьй селхане — берий бІаргашца» яха суртех йола яхь дІайихьар Яндарерча культуран ціагІа. «Дешархой культура» яхача ерригача Россе

дІахьош йолча проекта ГІонца, вай берий аьттув хилар Даьхен тахане, селханара вахар шоашта гуча беса дІахьокха.

«Дикка кьахьийгадар дешархоша цу лостамагІа. Бокххий-

чар дийцачох, книжкаш тІара шоаш дийшачох пайда эцаш, Даьхен селханара вахар, таханара ди ЮтІадилла хьежабар уж сурташ гІа. Сийрда селхане яр бераша шоай балхашка гойтар. Гуш дар, кьаман истореца,

цун таханарча вахарца бувзам цар лелабелга. Геттара а пайда не я кхувш латтарий дегашта цу тайпара проекташ», — аьлар Яндарерча культуран ціен кулгалчочо Йовлой Мадинас.

Дешархошта дийцар турпалхой наькьех лаьца

ГІазданаькъан Ахьмад

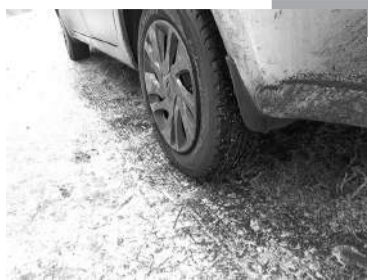
Мехка турпалашта лаьрхІача Денна хетаяь «Даьхе, оаха хьо лораяьй» яха кхетаче дІайихьар Долакоарча номераш 7, 23 йолча ишколашкарча дешархошца. Культуран ціен методист йолча Салата-

наькъан Хедас дийцар гулбеннарашта боккха лоархІам болча цу денах, библиотекеан болхлоша «Турпалхой цІераш даим дег чу яхаргья» аьнна цитилла, книжкай гойтам кийчаьбар. Невский Александрагара дІаболабаь, тІехьарча тема турпалхошка кхаччал-

ца бола мехка гІулакха лаьтта нах бовзийтар цар берашта.

«Россе а Советски Союза а турпалаш бовзийтар цу вІашагІкхетаро. Кхувш йоагІаца тІехьенна йовза еза, мехка моаршо лораеш лаьттарий цІераш. Цу тайпара нах тахан вайна

юкъе а кІезига бац. Шоай вахара уйла ца еш, оарцагІагІоргбараш ба уж. Берашта из деррига тахан дІадувца деза вай. Из дег чу долаш кхебе беза уж хьехархоша, даьша, ноаноша», — дийцар тхого Долакоарча культуран ціенна кулгалчочо АлеройгІар Билала.

Ша бабча накъяшка гум тессар

Султиганъкъан Йоакъан

Авареш хургйоацаш, ма хулла болх дѣахьош, накъяшка хьожаш ба цу лостамагѣа къахьеганх. Республикерча ша болча накъяшка тух теа гѣум тувсаш, чакхбаьлар уж. Массехк ди хьалха цѣаьжа эттача шелало беррига болхлой оарцагѣаьхар.

Накый гѣулакхех йолча министерствон болхлой машенаш лела моттигаш цѣнъеш ба. Эггара чѣоагѣа цар терко ераш да урхе, мухале йола кхераме накъяш. Иштта хьал латтача хана, геттара чѣоагѣа лоралуш лела, яхаш, дехар ду бахархошка! Бокъал а сѣа ма легка машенаш, ишкѣоагѣа цѣаь чѣудоагѣа эѣамагѣа долча берашта уж чѣудоаладе духьалгѣо!

Ара баьдъелча, шоаш гургдола, зувргдола барзкъа дувха. Гѣаш водар, машенаш лелача накъя габнавала веза, машин накъ тѣа ловжа йиш йолга дага а лоттадеш.

Вай республикера 26 600 саг араваьлар хишта юхе лостам бе

Гѣазданаькъан Ахьмад

«Россе хиш» яхача ерригача Россе хин гонахъара доазош цѣндеш, дѣабихъача боламо дуккхача наьха дегашта тоам бир.

Тѣехдика болх барах, хьалхалаттарашта юкьебабах

вай мохк. Ахкан хьалхарча бетта 25-ча дийнахъа, республикерча ерригача моттигашкарча хишта гонахъара моттигаш цѣнъе цѣхатарра араваьннар 26 600 саг вар. «ѣалама хьал» яхача къаман проекта чѣубодаш ба «Россе хиш» яха беркате болам. Цун керттера декхар да, кхувш

йоагѣа тѣехе ѣалама, экологелерхѣам беш хилийтар. Ше вахача моттигера доазош лорадеш, уж массахана лостам беш, леладе дезилга гойташ бар из болх. Хишта гонахъа юкхувсача нувхаша дерригача ѣалама доккха зе делга дѣагойтар цо. Эггара дѣагѣа из болх дѣабихъарех ба,

аьнна, къоастабир вай мохк, Татарстан, Черсий мохк», — дийцар тѣа газетага ѣалама гѣулакхахи экологехи йолча министерствон болхлоша. Хьоахаде деза, укх шера цу беркатеца гѣулакха юкье дакъа лоацаш, лоаман моттигашка лостам беш, «Сердало» газета болхлой а хиннигѣа.

Кердача шера Гѣалгѣайче автобусаш шоай ханнахъа леларгъа

Султиганъкъан Йоакъан

Кердача шерца дувзадenna салогѣа деношка, Гѣалгѣайчера транспорт ше хьалха лийннача тайпара леларгъа республикан доазон тѣагѣола, еррига юрташ чулоацаш, аьнна, «Сердало» газетага хоам бир Гѣалгѣай Республикан транспорта хьакимий кепѣаозонца бувзам лоаттабеча болхлоша.

«Эшаш хуле, Наьсаре а иштта кхийолча республикан шахъарашка а маршруташ тѣакхетаргъа», — аьнна, хоам бу цар. Цул совгѣа «Магас» аэропорт йолча ха оттадергда, иштта ха латтаргда Россе цѣрмашена накъяшка.

Хьем боаццаш, хоам бетаро хургъа бахархой, цѣйца дувзадenna салогѣа денош долча хана, цу лостамагѣа йолча министерствон сайта тѣа, е лаьрхѣа йолча «сѣхача хоама» телефонага гѣола.

ДОСТУПНАЯ СРЕДА
ТОТАЛЬНЫЙ ТЕСТ

Вай мехкарча заѣапхошта фу эш хьожаргѣа

Гѣазданаькъан Ахьмад

Къаман библиотекан болхлоша хоам бу, «Гонахъара хьал» яха ерригача Россе дуккхача наха дакъа лоацаш бола болам чакхбала ши ди мара дисадац, яхаш. Дегѣа могошал эшаеннача наьха хьаш-

таш теркалде кхелла бола из боккха болам дѣахьош ба укх бетта 2-ча денгара 10-ча денга кхаччалца онлайн-оагѣонца. Цу юкье дакъа лаца йиш йолаш ва моллагѣвар. Цига хьоахадаь кхоачамбоацараш, терко йоацаш, дусаргдац.

«Цу боламга гѣола доваьргда, малагѣа тайпа гѣо де йиш я могошал эшаеннача наха. Из тохкаш, массехк оагѣув хургъа хаттарех латташ: царца хургда заѣапхой хьал аттачадаккхар, могошал эшаенна болча нахаца къамаьл дар мишта хила деза, царна новкъостал дара

бокьонаш. Интернетца бувзам бола моллагѣа саг болама юкьеваха йиш йолаш ва. www.total-test.ru укх сайте дѣачуваьлча, доваьргда дѣаходараш.

Боккхий говзанчаш юкье болаш дѣахьоргда из гѣулакх», — дийцар тѣа газетага библиотекан болхлоша.

Вайцигарча Россе почтан хьакимашца Влашагкхетар хилар

БІарахой Муслим

Таханарча дийнахьа почте гюлла дуккха гулакхаш кхоачашде аьттув ба вай: посылка даяхьийта, каьхат язде, налогаш даяла, иштта кхыдараш. Дайихьача кхетаче федерални почтан бувзама моттигерча урхаллен кулгалхочо Сукенаькъан Къамбулата журналисташта дийцар, укх шера шоаш баьча балхак. Иштта хьоахадир, хьатладоагача шера де лерхларех.

«Укх тлехьарча шераш-ка мехка кулгалхой новкьосталца почташ тоаеш болх

баьб. 2022-ча шера хьалгьый керда кхо гишло. Таханарча хано дладеххача тайпара, мел эшача кхоачамца лалашгьый уж. Федерални программа-га гюлла длабихьаб из беркате болх. Укх шера цу программанна юкьеяхар Аки Юргара, Кердача Редантера, Жайрахьара почташ. Хьатладоагача шера цу программага гюлла тоаергья 13 почта. Россе почтан 120 кв метр йола ши моттиг хьакь-оастаяь Ньасарерча 105-гІа массив оалача моттиге, Яндаре», — дийцар журналисташта Сукенаькъан Къамбулата.

«Бахархошта хьалхадоккх, «Россе почта» яхача

мобильни оаглонга гюлла моллагІа почта болх бовзайиш йолга. Кхетаче чакхйо-

алаш, почтацарча бувзама хьакима баркал аьнна, грамоташ елар журналисташта.

Редакце почтацара

Баркал хьона, лор!

Хьамсара «Сердало» газета редакци!

Шун газетага гюлла доккха баркал ала лов сона, республикан клинически дарбанчен терапевтески отделене болх беш болча лорашта, лорий йижарашта. Къаьстга баркал оал аз цу отделене кулгалхо йолча Марзбиканькъан Ибрахима Лейлайна. Сов дика уж нах хьажарах, дегІа могашал меттаена араваьннав со. Дарба де ловужача хана, гетгара хала дар сона садаха, астма яха лазар хилар баьхан долаш. Даьла къахетамца, уж дика нах шоай унахоех дог лазаш хиларах, хІанз дикагІа ва со. Дала ираз долаш боахаболба уж берригаш! Маьлехьа хилда цар мел теа кул!

Шо лархларца,
Тлоднанькъан
Яхьый Мухьмад

Ши телефон лочкьяарах, цхьан шера болх бе декхарийла вир

Султиганькъан Йоакъап

ГІалгІайче, ши телефон лочкьяарах, Шолжа-Шахьар тІарча сага Іаьдало беж бир, цхьан шера болх бе безаш, аьнна, хоам бир «Сердало» газетага ГІалгІай Республикан прокуратура кепаьонзонца бувзам лоаттабеча болхлоша.

«Шолжа района прокуратура хьаллаьцар моттигерча сага духьала доладаь уголовни гулакх, из бехке ву, бокьонах доацаш цхьан моттиге чу а ваьнна, дикка зе даь хиларах», — аьнна, хоам бу бокьонаш лораяра болхлоша.

Судо чІоагІдир, цу сага 2022 шера ахкан замалахьа, Шолжа-Шахьара Харламова урамах хьалдеш латтача цІен юххе латтача вагончикІа чу а ваьнна, мобильни оалаш йола ши телефон яхьар. Уж телефонаш цІенеш деш боахкача наьха хиннай. Ше даьча кьоалаца, гІишлонхошта 44 эзар сом зе даьд цу сага. Уж базар тІа ехкай цо.

ГІалгІай Республикан Шолжа района судо цунна баьча бехках, цхьан шера динза ца долаш дола балхаш де дезаш ва из.

ГІалгІайчен дешархошта довзийт Россе Конституце маІан

ГІаздананькъан Ахьмад

Долакоарча культуран цІагІа хилар «Конституци — сага а граждана а бокьо лораяр» яха сахьат, цох лаьца довзийтар юртарча юкьерча ишколалаша дагІа берашта. Россе Конституце ди долаш, цига хиннача Бохтарананькъан Иманас берашта до-

взийтар вай мехка тІаийца дола Керттера Закон, иштта Россерча сага бокьонаш, декхараш, цу тІа из деррига хилар белгал а деш.

«Кхувш йоагІа тлехьено из деррига кхетадеш хиларо доккха даьга дІалоац патриотически хьисапе Даьхенцара безам совбаккхара наькь

тІа, цар иштта доаккхал ду шоай мехках. Влашагкхетар дІахьош хинначо довзийтар берашта «Федераци», Президент», «Парламент», Российски Федерацие Конституци» яхача дешай керттера маІанаш.

Цунна юкьебоагІаш, моттигерча библиотекан болхлоша кинижкай гойтам кийчбаьбар

«Конституци — сага кортамукьален чІоагІо», аьнна, цІи тилла. Цунна юкье дар кинижкаш, кхыдола йоазош, уж дар конституце луча бокьонна хетадаь, сага бокьонна хетадаь, литература а чудоагІар гойтама», — аьлар «Сердало» газетага Долакоарча культуран цІен кулгалхочо АлироевгІар Билала.

Шолжа-Шахьаре керда ишкол еш латт

Султиганаькъан Йоакъап

Шолжа-Шахьар тIа 250 бера лаьрхIа керда ишкол хьалъеш латт. Керда дешара гIишло ший хозалца бIарг тIаозаш хургья. ДикагIча хьисапе тоаяь классаш, лаборотореш, ловза, салоIа моттигаш, лорий кабинет хургья цига. Гаьнаш, зизаш дIадегIа тоадергда ков.

Техьарча шерашка вай республикерча юрташка, шахьарашка, къаьнаръяраш дIайоахаш, керда ишколаш хьалъей, тоае езараш, дикка кулг тохаш, хоза эргаяьхай.

«Дешар» яхача къаман проектага гIолла дIахьош ба бувцаш бола болх. ООО «КММ-Моторса» гIишлонхой ба из болх шоашта дIатIаийцараш.

ГIалгIайчен лоамашкарча юрта керда ишкол хьаелларгья

Коазой Мадина

Жайрахьа района Оалга тIа вахаш ва таханарча дийнахьа 400 саг, цига 250 дешархочунна лаьрхIа хьалъеш я керда ишкол. Йоккхача ишколе хургья 30 Илманна лаьрхIа кабинеташ, лаборотореш, спортивни а актовни а залаш, ноанала цIа, цо таро хулийтаргья тахан ийс кабинете 200 бер дешаш йолча ишколан болх дикка аттачабаккха.

Из ишкол хьалъеш боахкача гIишлонхоша яхачош, цунна хьакьоастаяьй 3,5 эзар кв. метр йола моттиг.

«Цу доазон тIа ловзарашта йола моттигаш я, тайп-тайпара ха яьнна нах ловза йиш йолаш, хьамча кIийле йилла спортивни майдаш а кийчъаьй, къаьстта я баскет-болах ловза таро хулийташ йола моттиг.

Нагахьа санна цIаьхха чоалхане хьал этта хуле а, аьнна, лаьрххIа йола техника чуккхара а араьккхара а йола моттиг Iалашъаьй. Гобаьккха баьццара баьцовгIаш дIаегIай.

ХIанз укх сахьате гIишло 99,5% кийча я», — аьлар «Кит-Строй» хьакимаша.

ГIалгIайчен йоккхагIйолча юрта, 2023 шера 504 бера лаьрхIа ишкол хьалъергья

Султиганаькъан Йоакъап

ГIалгIайчен йоккхагIйолча Э к к а ж к ъ о н г и й - Ю р т а , хьатIадоагIача кердачашера 504 бера лаьрхIа керда ишкол хьалъергья. Из хьалъеш я «Дешар» яхача къаман проектах. Пишлон мах ба 360 млн сом, аьлар «Сер-

дало» газетага республикан гIишлош еча Министерстве.

«Техстрой» ООО фирма гIишлонхоша чура балхаш деш латт: пенаш тоаду, плитка юлл, наIараш увтгаю бIеа хий дIаухаргдола кIоаг боаккх, хий чудулл.

ДIахо цу чу хила езаш йола

оборудовани Iоотгаю, араьха сердал хургьяр ду, дешара даькъ тIа хила беза лостам абу», — аьлар хоамо.

Кхозза вIаштIаръяьча гIишлон чу хьехархошта а дешархошта а лаьрхIа хIара Iилмах йола лаборатореш кийчъаьй; иштга балха пхьоаллеш, компьютерий клас-

саш, библиотека, дешара зал, кхача кийчбу моттиг, хIама дуа моттиг, лорий пункт, спортивни зал, актовни зал, ший лифт, араваха моттиг я ишколе.

Карарча хана дукхагIдола гIишлон-монтажни балхаш йистедаьннад.

Туристий керда наькъаш хургда Шолжа-Шахьаре

Султиганаькъан Йоакъап

Укх техьарча хана, туризма гIулакх дегIадоаладара тIехьа дикка къаьнег вай республике. Цу лостамагIа болх дIахьош латт тахан Шолжа-Шахьаре.

«Говзанчий шахьар» яха

керда туристий никъ хургба цига. ГIишло хьалъеш латт шахьара малхбузен оагIорахьа уллача Добровольций цIерагIча урам тIа, федеральни наькъа гаьна доаццаш. Грант кхачарах баьнна аьттув ба из. «Къаман туристически наькъаш» яхача программо гIо деш, дIахьош ба

из болх.

Де дезача балхашта чудоагIа дий цIа. Шоай кулгашца цхьацц говзаме хIамаш хьаеца вай мехкарча пхьарий цхьанкхетар хургда цу доазон тIа. Из болхи, туризми йоаржаеш; къаьнегаргда цига», — йоах тхога кхачача хоамо. «Говзанчий шахьар»

яхача цу доазон тIа массехк пхьоалле хургья, эшаш мел бола кхоачам а болаш.

Цхьацца говзалаш Iомае ловча берашта лаьрхIа, мах боацаш, уроках лургья цига, туристашта лаьрхIа пайдане экскурсеш дIахьоргья.

Халкый кулгаговзалех йола фестиваль хургья вай республике

Коозой Мадина

Исбахален балхаш, кулгашца хьякхелла тайп-тайпара хламаш гойташ йола «Говзанчий мохк» яха мехкашта юкьера фестиваль хургья вай республике.

Наьсарерча Культуран цагла укх бетта 15-ча денгара 17-ча денга кхаччалца, Росссе массе моттигашкара тлабаьккача говзанчаша кхелла балхаш гургда бахархошта. Лакха кулгаговзал йолча наха шоай пхьорал-

га хьяжа баьккарашта гойтаргда, цхьаццайола хламаш мишта хьяю. Фестивала кьоаस्ताдаьча доазон тла хургья 15 балха моттиг, лаьрххла моттигаш хургья хьяжара, салаalara кьоастая.

Дахчанца, аьшкаца, топпарца тамашийна хоза хламаш кхоллаш болча наха шоай полхам екьаргья гулбеннарашца. Белгалде деза, иштта длакхухьаш дола кхьаьгема цайш боккха пайда хьаболалаш да, аьнна. Вайна юкье а дукха хургба тайп-тайпара кулгаговзал йомае ловраш.

Дадахача кира Галгайче церах калхарваьккхав кхо саг

Султиганькьан Йоакьан

Дадахача кира, оаглой бетта пхелагча денгара цхьайтгалагча денга кхаччалца, Галгай мехка чоалхане хьал этта моттиг хиланзар. Ци йоаю нах кхозза бийхар, ци яьнна хиларах хоам беш. Цу тайпарча цхьан моттиге кхо саг калхарваьккхар, аьнна, хоам бир «Сердало» газетага Галгай республике гюлла йолча Росссе МЧС ГУ чубоагача кепайоазон боллоша.

«Цу тайпара зуламаш наха юкье нийслурдоацаш, Галгай Республике гюлла йолча Росссе МЧС ГУ боллоша бахархой хатарех лорабала йомабу болх дабихьабар,

ци ялара кхерамзле хилиятара динза даргдоацар белгал а деш. Цу балха дакъа лорацаш хиннав 220 саг», — йоакьан хоамо.

Иштта нах хатарех

калхарбахарах болча боллоша цахаддаш бувзамаш лоттаду вай мехкарча хоамаш деча гирсацша (СМИ), цар дувц, хишта йисте а ци ялара кхерам болча моттигашка а

нийслей, де дезарех.

Республика МЧС бахархой тлаьхьех, моллагла болча балхатла ци яларах лорале, иштта, теркал ца деш, бераш а ма дита, яхаш.

Бокьонаш толхаяр бахьан долаш, машен тлатехай духьалиоагачоа

Галгайче, Наьсар-Кертен доазон тла, селхан сайрийна бархI сахьат долаш, ши машен вIашкакхийттай, аьнна, хоам бир «Сердало» газета корреспондентага.

Из нийсдалара беке вар легковой оала зIамагIйола машен лекхаш ваьгIар, цо зийнаьц духьалиоагIаш хинна машен, цудухьа шаккхе йохайир уж.

Цхьан ираза, из зулам, наха хIама ца деш, чакхдаьлар, яхаш, белгалду из бIаргадайнараша.

Токацара гулакх тоадеш латт вай республике

Султиганькьан Йоакьан

«Кьилбаседа Кавказа россеташка» гюлла укх шера вай республике 155 токаца ювзаенна моттиг тоаьй. 56 трансформатор тоаеш боккха болх дабихьаб цигарча кхьаьгемахоша. Цу юкье я Жайрахьа, Шолжа, Наьсарен, МагIалбика районнаш.

Иан деношта духьальотта кийчеш, болх дабихьаб мехкарча дарбанчешка, ишколашка, берий бешамашка, насосни станцешка. 35-110 Кв йола тайп-тайпара гирсац, дукха кхьхийга, тоадаьд.

«Токаца лелаю хламаш тишача ден тIа кхьаьча, цар замыканеш е тарлу, из хургдоацаш, «Россетий» кхьаьгемахоша шоай хан-ханнахьа кулг тох царна. Керда хьадаьнна токацара гирсац, ара моллагIча тайпара хаттам латтарах, лакхача боараме шоай болх даьхош да», — дийцар тха газетага «Ингушэнерго» кулгалхочун гIонча волча Поаршхой Рамзана.

Нувхашцара гулакх аттача долаш дац

Султиганькьан Йоакьан

Шоай ценош, квартираш тоаеш йисача нувхашцара йоккха хламаш, длакховса цаглагара арадаьха диванах, маьнгеш, кхьяраш шахьара юкье Io ма увттае Магаса бахархошка аларах, хлама

хулаш дац.

Массехказа кхайкарал даьд нахага, уж тайпара йокхий хламаш лаьрххIа цу гулакха кьоастаяьча моттиге длакхьаь, яхаш. Нувхашта йооттаяь бакаш цу хламаша йохаю аларах а, хлама хулаш

дац. ВIалла шоай бе безаш боаца болх ба ЖКХ кхьаьгемахоша бер. Шаьхара кулгалхоша цаькха а дехар ду, цу наьха кхьаьгемацша лерхIам боацаш леларашка!

Боккьал шоай цаглагара араьха тишгьенна хламаш, машенаца шахьарера даараяьхе,

длакховса бокьо еннача моттиге длакховса! Ма толхаде дуккха нах тIалатгача шахьара куц, ма йохае кхьча нувхашта лаьрхIа оттаяь бакаш! ЖКХ болхлой декхарийла бац, уж тайпара хламаш длакхувса! Эхь хета цу нахах кIеззига!

10 ГІАЛІЙ ТІАРА ХЪАЛ

Керда шу
дезде кийчлуш
ба Галгайче

ГІазданаькъан Ахмад

Кердача шера цІайга кийчо ярца дувзаденна дош дийцар МагІалбика района администраце. Цун кулгалхочо Кхузанаькъан Къамбулата цу хьакъехьа къамаьл социальни отдела болхлошца дир. ДукхагІча даькъе цига терко тІаяжийтар, цІайга мишта кийчлургда, фу гойтаргда, иштта хьакимий бе-беча цІеной, кхыча организацией пенаш мишта хоздергда, яхара шанна долча дешашта. Цул совгІа, цІай долаш, массанахьа, нах вІашагІкхетача, цу балхах бехктокхамечар тІахьожам лоаттабе безилга аьлар.

«Шахьара кулгалхочунна довзийтар, керда шу хьатІадоагІаш де лерхІар фуд, цунна мишта накъаболх, фу де лерхІ, наха салоІаргдола моттигаш мишта Іалашьаьй.

ЦІахийцача юкъа берий мукъа ха сакъердаме хилийтара даьр фуд а дийцар. Карарча хана, массайолча культуран урхалленашка тІатеІа кийчо еш ба кердача шерга, спектаклаш, яхьаш, кердача шера хетадаь кхыдола сакъердамаш хургда. Кхузанаькъан Къамбулата белгалдир, кердача шера хетадаь цІай хила деза теркам тІагІоргболаш, хоза, хкерамзлен Іалашояь, бераш гІаддугаш. Из боккха бехктокхаме болх ба, лакхача боарам тІа дІабахьа беа из», — аьлар «Сердало» газетага МагІалбика района администратцен кепайоазув леладераша.

Галгайчен бахархой хьийхаб, зІамига архитектурни кеп йолча суртий яхье дакъа лаца

Султиганаькъан Йоакъап

Галгай Республикан туризмах йолча комитето Галгайчен бахархой хьийхаб зІамига архитектурни кеп йола сурташ дехкача яхье

дакъа лаца, уж пенаш тІа дехкагда, аьлар «Сердало» газетага цигарча кепайоазон болхлоша.

«Баьча балха юххера а мах бергба оаглой бетта дийттлагІча

дийнахьа. Цунца дувзаденна хоамаш шун ха таро хургья укх телефонах +7(925) 730-00-59, факс: 8(8734) 55-45-87», — йоах хьабайтача хоама тІа. Из гІулакх довзараша беча маьхага хьежача, кхетаде хала дац,

цу тайпара дІабихьача балха юкъе моллагІча шахьарашка е юрташка урамаш тоаеш дулла сурт накъадоалаш хилар. Яхье котбаьннарашга ахчан совгІаташ лургда.

Галгайче «Дошо гІала» яха халкъашта юкьера VII кинофестиваль дІахьош я

ГІазданаькъан Ахмад

Цунах дийцар «Сердало» газетага моттигерча культуран Министерстве. Галгайчен цхьа дакъа хинна дІаэтта йола кинофестиваль дІахьоргья

оаглой бетта ткъаь пхелагІча денгара дІайолаяь, ткъаь бархІлагІча денга кхаччалца.

«Кинофестиваль дІахьош, цо кинематографе массе оагІорахьара говзал а цох хьа-

боала пайда а бовзийт Галгай Республикерча бахархошта. Цига хьокха оттаде йиш я Рос-сера санна, цунна чудоагІача мехкашкара, доазол арахьарча паччахьалкхенашкара филь-маш.

Хьалххе хьежа, хьакъоаста-даь фильмаш хургда яхье дакъа лоацараш. Цига кьовсабала безам бараш дІаязбергба оагІой бетта ткъаь кхоалагІча денга кхаччалца», — аьлар тхоца къа-маьл даьча культуран болхлочо.

30 шу хьалха Галглай телевидене болх баь (аьрдехьара аьттехьа) Коазой Аслан, Гарчакханькъан Сали, Имагожанькъан Хожа-Ахьмад

Къаман вахар хоздаь гьулакх

Галглай телевидени хьахинна 30 шу дизарга

Гарчакханькъан Сали

Укх деношка нийсса 30 шу дуз эггара хьалха «Къамаьл ду Наьсарера» аьнна, Галглай телевидени болх бе д^айолаенна. 1992-ча шера декабрь бетта 20 дийнахьа хилар из лоарх^аме моттиг вай къаман вахаре. Хьалха а ма ярий вай телевидени-м, амма из Шолжа-Галий т^ла яр, цига д^акхача к^езигаг^ла бале 90 километр никъ бе безар. Цудухьа, кхьча мехка болхаш санна, хала дар цун корреспонденташта галглай районьшара х^ара дийнахьа керда хоамаш лоаттаде. Редакторий дикка къахьег дезар районьшара хьаьшигь передачаьш-ка дакъа лаца хьехар духьа, хьабайхарашта а дикка хало хулар, из б^лаьха никъ беш. Из а бийсан бе безаш хулар. Цу тайпара моттигаш дукхазаяйна ва со.

Х^ана аьлча Нохч-Галглай телевиденеца айхха бувзам болаш хиннадаь. Вай къаман телевидени хьаяр бокка лоарх^ам болаш х^ама дар. Из в^алла хьа а йиле, Наьсаре каст-каста гора сона Шолжа-Галий т^ларча телестуде спортах йола передачаш кийч^еш хинна Чакхенаькъан Башир. Ший уйла эггара хьалха цо сона йовзийтар, дувцаш дола 1992 шу юкъехьаьчача хана. Наьсарерча Свободы оалача (х^анз Осканаькъан Сулумбика ц^ераг^ча) урам т^ла кхийтар из сох. Башир дукхаг^ла г^лаш лелар Наьсаре г^олла, цу дийнахьа а г^лашлой новкъа хьалвоаг^лар из. Дикка ха яккхар оаха къамаьл деш латташ, телевидени хьаяра ше дер

а дергдар а дийцар цо сона. Цу хана теша а луцар цу тайпарча х^амах, ц^енхашта хетацар, х^ана аьлча дукха журналисташ безар цу г^улакха. Шолжа-Галий т^ла мел хиннараш дукхаг^лараш къаьна бар. Цул совг^ла телестудена лаьрхх^ла ц^енош дезар, дукха а чоалхане а аппаратура езар. Еха латтача Нохч-Галглай республико г^ло дерг ма дий аьнна даха дог дацар. Кхы тоаденна латташ дацар Россее массайолча регионашка хинна вахара а. Ахьмада Башир ше а вацар къона, цу хана 54 шу даьннадар цун. Лоацна дагалоацаргья вай Чакхенаькъан Башира хьабенача наькъаца ювзаенна керттера моттигаш. Из ваь хиннав 1938 шера. Школа яккхачул т^ехьаг^ла, 1960 шера чакхйоаккх Москверча пача хьалкхен университета журналистий факультет. 1971-1973 шерашка цо къахьег Центральни телевидене а ерригсоюзни радио а корреспондент волаш. 1973-ча шера КПСС муг^ларашкара д^аваьккха хиннав из. Массанена а хов цу шера фу хиннад, дуккха нах балхах х^ана бохабаьб, къаьстта а галглай. 1992-ча шера Галглай телевидене хьалхара кулгалхо хул цох. 1993-1996 шерашка республикан архиве къахьегаш хул из. Таханарча дийнахьа Башир воацаш ва. Из дагавоаш наггахьа а хазац сона. Сога хьаьтгача, Наьсарера ГТРК цун ц^ераг^ла хила езар.

Ахьмада Башира ший уйла ййзза кхоачашгью. Хьаю цо телевидени. Из яр Галглай Республикан Лакхехьарча суда ц^ен подвалашка. Цунца болх

баьча хьалхарча наха юкъе хилар со а. Бакъда сога болх хьабайтанзар ц^хьацаболча «Галглай» да тхо яхача наха. Белгаларча цу сага ц^и яккха а лац сона, х^ана аьлча из дика вовзаш ва телевидене къахьийгача наха. Буро т^ла т^ом хинначул т^ехьаг^ла байнача наьха дезалашкарча кхалнаха митинг яьяр президент Наьсарерча резиденцена хьалхашка. Шоай нах хьалхар дехар цар. Цигара репортаж яьй аьнна, со д^аваккха кулг язидир вувчача телевидене шоллаг^ча хьакима. Башира язде тигадацар из кулг. Хетаргахьа, Баширага болх хьацабайтар а из саг вар, х^ана аьлча ц^хьа шу даьлча цигара д^авахар телевидене хьаьй вола Чакхенаькъан Башир.

Дика болхлой в^ашаг^тоханиз кхьаьчабар цун, юххьанца телевидени болх бе йолалуча хана. Шолжа-Галий т^лара хьалвоалаваьбар цо шийца цига болх баь, балха йоккха поалхам йола Къоастой Хьажалуьмар. Къамаьл деча наьха оазаш нийса екаргйолаш, къахьегар цо, вешта аьлча, из вар звукорежисс^ер. Из г^улакх цул дикаг^ла довзаш, галг^ла вацар цу заман чухь. Ставрополерча телевидене режисс^ераша г^ло даьдар режисс^ер Хаматхананькъан Мухьмад болх бе кийч^еш, Юмавеш, иштта цига кийч^аьбар оператораш. Москвеша деша хийта, цига телевидени караерзаеш яр Албакхананькъан Зарета. Къаьстта а сона белгалваккха лов Джанананькъан Заьлмаха. Из Бора т^ларча телевидене болх баь, ший

г^улакх дика довзаш, моллаг^ла сюжет йоккхача говзалца яккха ховш саг вар. Вайцига Ювеначул т^ехьаг^ла Халгуйнаькъан (Хьулахой) Джамалдий йо^ а йоалаь, дезал а хьахинна, д^аволавелар из. Иштта цу заман чухь телевидене къахьегаш вар халкъа суртанча вола Имагожананькъан Хожа-Ахьмад, тайп-тайпара титраш, передачай ц^ераш язйора цо. Хьалхара диктораш бар Осканаькъан Фатимаи Коазой Аслани. Т^ехьарвар а ший болх дика бовзачарех вар, х^ана аьлча Нохч-Галглай радиокomiteте, галглай диктор волаш, къахьийгадар цо. Со а, цига кхачалехь, «Сердало» газета корреспондент, воккхаг^вола корреспондент, Нохч-Галглай книжни издательствон корректор, массово-политически редакце а дешара-методически литературан редакце а редакторалла болх баь вар.

Из телевидени цига хьаяр новкъа долаш, цун болх д^ла ца бахийта г^ерташ, чоалког беттараш а бар. Цу хана Шолжа-Галий т^лара ара ца боалаш, цига этта хьал бегаш ба мотташ, баг^лар ц^хьабола галглай, шоаш цигара лелхабилцца. «Сердало» газета, радион, телевидене болхлой бар цу тайпарча наха юкъе. Хамхой Мусий Мустафа («Сердало» газета редактора заместитель), Наьсаре хьал а вена, газет хьаде велча, из хьадайтанзар цунга. Ц^хьа номер аряьккхар цо керттера редактор а волаш, д^ахо духьала сунт детта болабелча, «ер ловзараш аз леладергдац» аьнна, д^аваьлар цу балхара. Уж мо моттигаш те-

левидене балха т^ла а хулар.

Подвала чу хиннараш ши фусам мара яцар. Арара чуволлаше, телестуде зала чу нийслора. Цу чу латтар хоамаш деша истол, диктораш хьахьокха камераш. Дехьа-сехьа чубаьхарашта Юховша г^андаш. Иштта диван а бар цу чу. Дагадоаг^ла, эггара хьалхара сай эфире валар, дивана т^ла ваг^лаш, къамаьл дир аз айса яккхача ц^хьан репортажа хьаьхьа. Ц^хьайолча хана цу истола гонахьа в^ашаг^кхетар студе къамаьл де баькка хьаьший. Дика дагабоаг^ла сона, иштта къамаьл де баькка хинна Саккхаланаькъан Махьмуди (т^ехьаг^ла парламента кулгалхо хул цох) Къоастой Казбеки. Т^ехьарвар кагирхой г^улакхашта доал деш, царга хьожаш вар цу хана. Т^ехьаг^ла балха т^ла лакхлу из а. Иштта студе каст-каста вай хулар Б^арахой Соалехь, из исламски институту хьаким вар. Дагадоаг^ла, дин передачашта дукха ха йоаю оаш, аьннад яхаш, из сайна ч^оаг^ла раьза воацаш хинна.

Ерригача залах чакхьаьнна, аьттехьа д^алестача чура чуволлаш з^аьмига ц^алг дар, пенах йоаллаш телефон а йолаш. Цу чу латтар массехк г^анд, журнальни истолг. Цу т^ла болх бе безаш бар журналисташ а диктораш а. Чай малар а цу т^ла хулар, болх бар а цу т^ла дар. Фу дергдар, кхьдар доацаш хилча? Иштта цу ц^аг^ла латтар полтош хьалъьхка м^ара а. Цох х^ама хьалъьолла а вахьацар со-м. Цу хана моде яр т^оарсках яь й^айха лан курткаш. Полто хьиса-

ГалгӀайчен наькъаш дехкача болхлоша, Шолжа хих вала таро хулийташ, 96 метр дӀоахал дола тӀий тоаде лаьрхӀад

Коазой Мадина

Республикан машенаш лелача наькъа Министерствон къахьегамхой дош денна бар, йиллача ханал хьалха болх йистебоаккхаргба, аьнна. Болх хала хиларга хьежжа

доацаш, тӀаийца декхар сикхонца кхоачашдеш ба уж, Шолж оалача хи тӀагӀолла «Кавказ-ЭккажкӀонгий-Юрт-СухотӀе» яхача наькъ тӀа воаккхаш дола тӀий хувцаш.

«ХӀанз укх сахьате наькъашка хьож болхлой къаьнара тӀий вӀашагӀдоаккхаш ба, эшшача боараме цу моттигера дӀаходаьккха из хургдолаш.

Цьхатарра цу балхаца цьхана тӀий чӀоагӀдара лаьрхӀа дола бурув тохаш латт», —

аьлар машена наькъа Министерствон кепайозонца бувзам лоаттабеча болхлоша.

Белгалдаккха деза, уж балхаш «Кхерамзленна дикал йола наькъаш» яхача къаман проектах деш хилар. ДӀоахалла из тӀий хургда

96 метр. Шинна оагӀорахьа гӀашлошта лаьрхӀа такилгаш хургда, хьалаца а, дехьа-сехьа духьалъоттаяь а хӀамаш йолаш. ГӀишлон говзанчаша яхачох, дикал а чӀоагӀал а хьалха хинначул дикагӀа хургда.

ГалгӀайчен хьу меттаоттаяр духьа, 2022 шера 55 эзар га дӀаегӀай

Султиганькъан Йоакьап

ГалгӀайчен хьу меттаоттаяр дагахьа, 2022 шера, массаханара болх дӀахьош, 55 эзар га дӀаегӀай. Карарча шера боккха болх дӀабихьаб, 21 гектара тӀа къона гаьнаш дӀайогӀаш. Баьча балхах дийцар ГалгӀай Республикан кулгалхочунга Келаматанькъан Махьмуд-Ӏаьлага ГалгӀайчен Ӏалама ганзий, Ӏалам лорадара министра Шаденаькъан Ахьмадхана, аьнна, хоам бу республикан кулгалхочун кепайозонца бувзам лоаттабеча болхлоша.

«Вай хьунаш — вай рузкъа, из цӀена фо да, оалхазараш, хьайбаш. Хьу лорае еза, цун рузкъа совдоахаш хила деза,

гаьнаш лорае еза, хьунашкара дийнаташ лораде деза. Геттара а лоархӀаме да модз доаккхаш йола гаьнаш дӀайогӀар.

Мехка Президентта оттадаь декхар кхоачашдеш, 2024 шерга кхоачаш, дӀаьхача гаьнашта меттел къонаяраш кхьара декхар кхоачашде деза вай, массадолча даькъ тӀа уж хургйолаш», — аьнна хьалхадаьккхар, ше къамаьл деш, Келаматанькъан Махьмуд-Ӏаьлас.

Мехка Ӏалама Министерствос ГалгӀайче гӀолла кхоачашьеш я «Лорае хьу» яха къаман проект.

Ӏалам лорадара кулгалхочо белгалдир, 2022 шера федеральни проектах доагӀгӀаца беса 54,6 эзар къона га дӀаегӀа хилар, царех 4,1 гектар дӀалоацаш я, овлаш къайла

долаш дӀаегӀараш.

«2022 шера, «Лорае хьу» яхача Еригроссе болама чуйоагӀаш, республике 3 эзар га дӀаегӀай», — аьлар ГалгӀай Республикан Ӏалама Министерствос.

Шаденаькъанчо белгалдир, цу балха юкъе дакъа лоацаш 70 саг хиннав, аьнна, уж ба Ӏаьдала болхлой, бахархой, шоай лоамагӀа къахьегараш, дешархой. Гаьнаш къаеннараш тедаш, йолаш, нийсьеш дола балхаш дӀадиьбар 17 гектара тӀа, иштга 186 гектара тӀа, эшаш йола молхаш тохаш, Ӏунал дир.

Хьу меттаоттаяр, дукха болх цу лостамагӀа дӀабихьабар дӀадахача шерашка а. Цу тайпара 2019 шера денз 2021 шерга кхаччалца йолча хана,

400 гектара тӀа хьу кердайоккхаш бола болх баьб, хьу меттаоттаяр — 60 гектара тӀа. Цу юкъа 140 эзар га дӀаегӀай хьун даькъ тӀа, царех хьахургья керда гаьнаш.

Министра белгалдир, республике хьу меттаоттаяра бола болх дӀабахьа беца 2,5 гектара тӀа, аьнна. ГалгӀай ре-

спубликан Ӏалама Министерствос яхачох, Шолжа-Шахьара чудоагӀаш дола Шолжа дукь дӀалоацаш уллача дозон тӀа, хьу дегӀайоалаеш бола болх дӀабихьаб 50 гектара тӀа. Цул совгӀа цӀи йълча из йоаеш йола техника а иштга цунна тохаш йола молхаш а ийцай.

Утеранный аттестат №00624001257146, выданный СОШ №1 с. п. Экажево в 2015 г. на имя Хамхоева Шамиля Магомедовича, считать недействительным.

Утеранный аттестат, выданный Политехническим коллеждем г. Назрани в 2018 г. на имя Буружева Мустафы Ибрагимовича, считать недействительным.

Утеранный аттестат серии А №074636, выданный СОШ №17 с. п. Верхние Ачалуки в 1992 г. на имя Чаныева Ахмеда Юсуповича, считать недействительным.

Утеранный аттестат Б №1326339, выданный Экажевской СОШ №1 в 2004 г. на имя Цечоева Аслана Курейшевича, считать недействительным.

Утеранный аттестат №973045, выданный СОШ №2 г. Назрани в 1983 г. на имя Мальсагова Мусы Магомедовича, считать недействительным.

Утеранный диплом серии К №61892, выданный Ингушским государственным университетом в 2012 г. на имя Цокиевой Анжелы Амирановны, считать недействительным.

Г О Б Ъ Я В Л Е Н И Я

Ций дӀалуш, беркате болам дӀахьоргба Навсаре

«Хьалсага хьай дог» яха Давла ший духьа унахошта ций дӀачутелача наьха болам хургба Навсаре укх бетта 15-ча дийнахьа. «Дикача наьха фусам» яха моттиг я из беркате гӀулакх чакхдаккха гӀо дер.

«Из лоархӀама хӀама хургда, ций дӀачуйдеча республикан станце. Ийс сахьат гӀуран даьлча денз, 12 сахьат дийнахьа даллалца, ций дӀачудала ловш волчунга хьешаш хургба цига. Белгалде деза, тахан бахархоша, Давла ший духьа аьнна нигат даь, дӀачулуш дола ций дуккча унахошта эшаш, накьадоалаш долга.

«Ишттача боламо доккха новкъостал ду цӀаьхха лозабаш, е цьаццача хатара юкье нийсбенна нах лорашка кхача. Станцера цьаццайолча группай ций эш геттара сиха, аьнна, хоам беча; аргӀан боаца болам дӀахьу оаха», — аьлар цу дикача гӀулакха хьалха латтача Инаркьанавкьан Мари-нас.

ГӀалгӀайчен хьайбай лорий къахьегам кердача балха гӀирсащца аттачабаьккхаб

Султиганавкьан Йоакьап

ГӀалгӀайчен хьайбай лорий болх кердача гӀирсащца аттачабаьккхаб, царех я УЗИ-сканер, ций цена дий хьожаш йола аппарат, аьнна, хоам бир «Серда-

ло» газетага республикан паччахьалкхен кепайоазон болхлоша.

«УЗИ-сканер DP-50 дика хӀама гойташ я, геттара кӀоаргача лазара хьал ха а, из мел гаьнадаь-

ннад довза а йиш я цунца», — йох хоам.

Биохимически анализ ю кечал, деррига ций чакхдоаккхаш, из малагӀча хьал тӀа да довзийташ да, дерригача хьайбай анализаш йизза ю цо. Говзанчаша яхачох,

клинически лазер гучадаккха таро хулийт цу тайпарча чоалхо.

Вай республике из хиларах, хьайбаш леладеча наьха таро я, шоай хьайбашта бинза баргбоаца тохкам бе, ГӀалгӀайчера ара а ца боалаш.

Наьха бокьонаш лораярах бекхтокхаме волчо нах тӀаэцаргба МагӀалбика районе

ГӀазданаькьан Ахьмад

МагӀалбика района кулгалхо вола Кхузнаькьан Кьамбулат наьха бокьонаш лораярах бекхтокхаме болча болхлой кулгалхочунца бахархой тӀаийбеш хургва. Из гӀулакх дӀахьоргба района администраце.

«Иштта цьхана нах тӀаийбара керттера бахьан да, наьха хьашташ, цар вахарера цьаццачадола кхоачамбоацараш дикагӀа довзар. Наьха хаттараш, царна эшар тохкаш, болх дӀахьоргба хьакимаша.

Цьаццача эшаш тӀабаькчача наха довзийтаргдашоай бокьонех лавца. Из вӀашагӀхетар хургда оагӀой бетта 9-ча дийнахьа, иттлагӀчох ах сахьат даьлча дӀадоладенна цьхоалагӀчох ах даллалца, укх адресах: МагӀалбика-Шахьар, Осканавкьан Сулумбика цӀерагӀча урам тӀарча №3 йолча цӀагӀа», — дийцар тха газетага.

Тика чуйолча цӀагӀа газ эккхара бахьан тохкаш да

Султиганавкьан Йоакьап

«Таргим» яхача Муталанаькьан Хь. цӀерагӀча урам тӀарча тика чу газ эккхара бахьан гучадаккха дагахьа болх дӀаболабаьб ГӀалгӀай Республикан прокурора, из нийсеннад дукха ха йоаццаш, аьлар «Серда-

ло» газетага вай мехкарча тӀахьожаме болхлоша.

Уж дӀахо а тохкаш ба, малагӀча бахьанех ийккхай газ, цӀи ялара кхерамзленна оагӀув лораеш хиннайий а, кхьодола кхоачамбоацараш хиннадий а.

Цига латташ дола хьал ма дарра довза а боагӀаш бола

болх вӀаштӀехьабаккха а ваха хилар ГӀалгӀай паччахьалкхен прокурор Васильченко Андрей.

Цул совгӀа, уголовни гӀулакх дӀадоладаьд, ТЦ ийккчача виьсага човнаш яр бахьан долаш, аьлар ГӀалгӀай республике гӀолла йолча Россе тохкама комитета чуйоагӀача вайцигарча Урхаллен кепайоазон болхло-

ша. Газ эккхарах човнаш хиннаш, дарбанче Ючубигаб.

ГӀалгӀай республике гӀолла болча лоткьамхоша-чоалхане хьал тохкараша цу моттиге хьажачул тӀехьагӀа гучадаьккхар газ вӀашкахотташ лотор даьча гӀолла хьаиха хилар. Хоам бу цу лоткьамхоша цу гӀулакхах бола болх кхы а дӀахо хьош хилар.

сердало

Учредители: Правительство Республики Ингушетия и ГАУ «Общенациональная газета «Сердало»

Главный редактор: Курскиева Х.А.

Адрес Правительства РИ: 360001, г. Магас, пр. И. Зязикова, 12.

Адрес редакции и издателя: Республика Ингушетия, 386101, г. Назрань, Тер. Центральный округ пр. И.Базоркина, 60. Тел.: 8 (8734) 77-11-84. Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована Управлением Росохранкультуры по ЮФО. Рег. номер ПИ № ФС 10-6526 от 5 марта 2007 г.

E-mail: serdalo@yandex.ru Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в компьютерном центре редакции газеты «Сердало». Время подписания номера по графику в печать: 14 декабря 2022 г. Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не совпадать с позицией редакции. При перепечатке ссылка на газету обязательна. Письма, рукописи, фотографии, рисунки не рецензируются и не возвращаются. Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве «Южный регион», с готовых диапозитивов. Адрес: 357600, Ставропольский край, г. Ессентуки, ул. Никольская, 5. Заказ № 1435 Тираж: 2000 экз.

Оршот ден дика оамалаш чIоагIю ГIалгIайчен боахамашкарча а гIулакхаш тIарча а наха

Султиганъкъан Йоакъап

Керда балха кIира дIадоладара дика Iадат юкъедоаладад ГIалгIайчен боахамашкарча, гIулакхаш тIарча наха. Республикэрча дуккхача паччахьалкхен а муниципальни а болхлоша, шоай кепайоозонца бувзам лоттабеча нахага гIолла, оршот ден балха Iуйре дIайолаю мехка бахархошта ловцаш дахарца.

Мехка кулгалхой сайташка, иштта министерствай, муниципальни болхлош сайташка гIолла лозца ловцаш дахарца, цхьацца хьехамаш дарца дIайолалу Iуйре, хоам бу «Сердало» газета корреспондента.

Цул совгIа интернетех пайда эцараш гIадбуг тайп-тайпарча бесаш долча сурташца, уж дувзадена хул моллагIча цхьан боахама гIулакхашца.

Психологаша белгалду, цу тайпарча балхо наьха догуйла айдеш хилар, цо чIоагIбу нахаи Iаьдалаи, боахамаштеи, кхьхьегача моттигаштеи юкьера тешам.

Ярмаркаш хургIола моттигаш кьоастаяь

Коазой Мадина

Тха газето хоам баьбар, укх бетта 28-ча денгара 30-ча денга кхаччалца республике ярмаркаш хургья, аьнна. Из беркате гIулакх дIахьош да, хьатIадоагIача, нах балхара цIагIа совцаш долча дIаьхача деношка бахархоша цIагIа мел эшача кхачан кийчо ергIолаш.

Тайп-тайпара даараш долча ярмаркера эца йиш я сомаш, хьасасомаш, кхьыдараш. Ярмаркаш дIахьоргья МагIалбикерча «Изобилие», Шолжа-Шахьар тIарча «Привоз» яхача базарашка. Наьсарен районе чуйолхача моттигашкарча бахархошта льярхIа ярмарка Магасерча «Алане» коа хургья.

Литература дезарашта льярхIа

Араяьнай «Литературни ГIалгIайчен» аргIанара номер

Гарчакханаькъан Сали

Вайна дика довзаш долча «Литературни ГIалгIайче» яхача журанала аргIанара 4-гIа номер араьяьнай. Цун мужалта тIа да Росселе президента сурти, «Кердача заманга низ болаши, ший доалахьа йолаши кхьаьчай Росси, дIахо кхы а чIоагIлургья!!!» - яха цо аьнна дешаши. ДIахо, мужалта чухьарча оагIон тIа да вай республикан кулгалхоцо Келаматанъкъан Мухьмад-Iаьлас аьнна дешаш: «Вайх массаварг Даьхенах дог лазаш хуле, адамаш цецдаллал беркат оттаргда ГIалгIайче!!! Цу дешаца даим уйла хила еза кхьаьстга кагирхой. ХIаьта боккхагIар хьалхадаха деза царна из, вIалла кIаьд а ца лур. Иштта мара вIашкабагIац тIехьений мотт а барт а...»

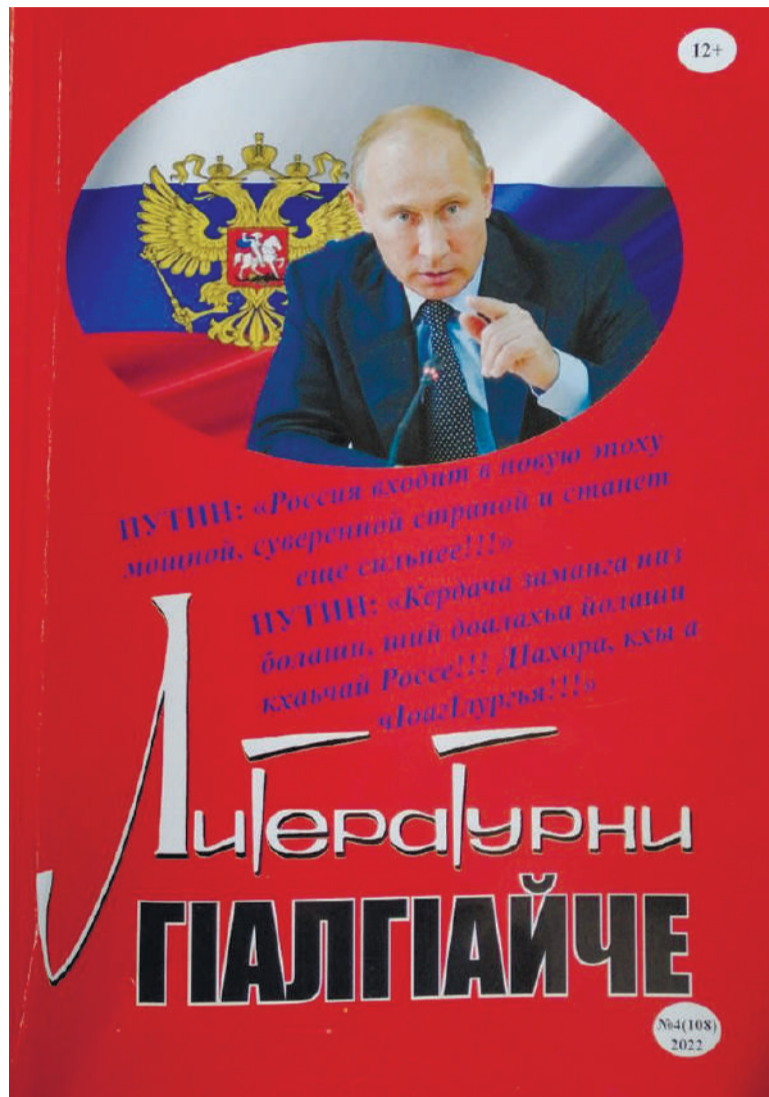
Журанала кердача номера юкъедахад Коазой Иийсас яздаь «Машай контракт» яха дувцар. Вай заман «ГIалгIай», саг йоалаяр-йигар дика гойташ да цу тIа. Юдешаш беламе дале а, вай къаман кхоаненах саготдайташ да халкхьа йоазанхочун дувцар. Цу жанре даь да Шаденаькъан Султана, Аланхой Тимура, Баркинхой Залинай, Малсагананъкъан Нурдина, Хамхой Дауда, Гоамботанъ-

къан Бориса йоазош а.

ГIалгIай Республикан 30 шу дизара хетадаь да Бераханаькъан Жабраила, Дударанаькъан Урусхана, МутаIаланаькъан Хьажбикара, Пхьилекъонгий Амира, Угурчанаькъан Азат-Гире, Хьоашаланаькъан Iаьлий, Яндананъкъан Жамалдий поэтически йоазош. Гетгара дика хургдар, нагахьа санна кхьаьна, дуккхача кепайоозош а доацаш, керда, хIанзалца дешанза дола йоазош уж даларе.

Иштта журанала тIара довза йиш хургья зIамагIдолча ноахалий йоазанхой кхолламаш а: Оалмазанаькъан Марема, Жандиганаькъан Хьанифай, Дударанаькъан Маккий, Кхузанаькъан Ингай, Махлой Рукьета, Мерешков Султана, Таймасханаькъан Лейлай, кхьчар.

Бераша даь йоазош а юкъедихьад журанала укх номера, бакьда уж цу тIа товш дац аьнна хеталу, хIана аьлча вай республике арадувлаш да «СелаIад» яха берий журнал, цу тIа кепа техача нийсагIа хургдар цу тайпарча йоазошта. Иштта товш дац укх тIа гIалгIай алфавит, вай каьхата мотт хьахинна 100 шу дуз масехк бутт баьлча, хIанз а алфавит Iомаде дезаш дале, къадолаш къам да вайдар. Укх тайпарча цIенхаштаца жураналага товш яц «Ховргдий шоана

жоп дала?», «Нийса язде вай гIалгIай меттала» яха рубрикаш.

ТIехьа тIайоагIа номераш

кIезигагIа гIалаташ долаш, кIоаргагIа чулоацам болаш, керда йоазош дукхагIа долаш хилча дика хетаргдар.

ЦIерацара кхерамзле лораераш шоай болх дIахьош ба

Коазой Мадина

ЦIера кхерамзле лораю болхой, хIара цIагIа чуувташ, нахаца къамаьл деш ба. МагIалбикерча районе цу гIулакха тIа вола Котанаькъан

Ахьмад укх наькъа Заьзганаькъан-Юртарча бахархошца цIераца дувзадена лораде дезараш дувцаш хилар.

ЦIерах дала йиш йолча хатарах эггара чIоагIагIа лорабала

беза тишача цIеношка, вагончикашка бахараш. Цу тайпарча фусамашка дукха хул йIовхалIа сега хIамаш. Шийла фусамаш йIохье дагахьа, наха тайп-тайпара, цIи ялара кхерам лакха бола гIирсаш тока чу дехк.

Болхлоша наха хьалхадаьккхар, цу мугIарерча малагIча хIамаех гетгара чIоагIа лорабала беза. ЦIи яьлча, корзагIбаьнна ца а хьувзаш, эггара хьалха де дезарех дийцар цар.